

Yönetici Özeti

Şehirleri eşitsizliğin ve yaşlanan altyapının yarattığı sorunlardan kurtarmak, bir yandan da iklim değişiminin etkisine uyum göstermelerini sağlamak için sosyal, ekolojik ve teknolojik alanlarda çalışma yürütebilecek yeni uzmanlık biçimleri gereklidir. Bu disiplinlerarası uzmanlık, evrim hâlindeki toplumsal hedefleri karşılama amacıyla mevcut altyapıları (örneğin kanalizasyon, konut, yol ve peyzaj ağlarını) dönüştürecek bir “yeşil altyapı” uygulanırken özellikle kritik önem taşır. Projemizde, ihtiyaç duyulan bu uzmanlığı derleyebilmek için yeni kuşak yeşil altyapı liderlerini bir araya getirdik. Henüz kariyerinin erken evrelerindeki akademisyenlerden ve çeşitli formasyonlara sahip profesyonellerden oluşan 54 kişilik bu toplulukla amaçlanan, bizim kendi eğitim ve mesleki gelişim koşullarımızın eleştirel bir gözle incelenmesi ve birden çok işleve dönük bir yeşil altyapı uygulandığında şehirlerde nasıl direnç oluşturulacağına kolektif olarak öğrenilmesi. Aşağıdaki soruları gündeme getirdik:

- *Yeşil altyapıya, birden çok ihtiyacı – ki bunlar çoğu zaman birbirine rakip ihtiyaçlardır – karşılayabilmesi için nasıl destek oluruz?*
- *Geleceğe dair hangi hedefler bu dönüşüme yol gösterir? Bu hedefler kimin perspektif ve uzmanlığına göre belirlenecektir?*
- *Günümüzün eşitsiz ve risk yüklü manzarasını ortaya çıkaran geçmiş sistemleri nasıl sorgular ve dönüştürürüz?*

Disiplinlerarası bir kolektif olarak, bir dizi eğitici sempozyum boyunca rehberli tartışmalar ve etkinliklerden oluşan çalışmalar yürüttük. Amacımız, sosyal-ekolojik-teknolojik sistemlerden (SETS) oluşmuş bir çerçeveyi kullanarak daha *bütüncül* yeşil altyapı paradigmalarına açılan yollar bulmaktı. Yeşil altyapı içinde bazı inatçı güçlükleri saptadık ve bunların üstesinden gelmek için ilkeler geliştirdik:

1. Yeşil altyapı başlatma, tasarım, uygulama ve bakım evrelerinde geçmişin mirası, ölçek ve güç faktörleri dikkate alınmalıdır.
2. Yeşil altyapı uygulama ve gözetiminde kurumsal yönetim, hedefler ve güç yapıları tanımlanmalıdır.
3. Yeşil altyapı başlatma, tasarım, uygulama ve bakım evrelerinde yerel topluluklar merkeze alınmalı ve yere bağlı bilgi çeşitliliği sürece dahil edilmelidir.
4. Yeşil altyapının sosyal, ekolojik ve teknolojik boyutları kaynaklara göre öncelik sırasına koyulmalıdır.
5. Yerel toplulukların ihtiyaçlarını, geçmişten gelen miraslarını ve geleceğe dair hedeflerini ele almada uyarlanabilir yönetimden yararlanılmalıdır.
6. Dirençli yeşil altyapı sahipliği ve bakımı için sosyal, ekolojik ve teknolojik bağlamlardaki değişimleri dikkate alarak, izlenecek kapsamlı yollar geliştirilmelidir.

SETS boyutlarının her birinde ve boyutlar arasında altta yatan üç *sürece* ışık tutarak yeşil altyapıyı ortaya koyan 1. ilke, böylelikle bütün ilkelerin temelini oluşturur. Bu süreçler, yeşil altyapının nasıl anlaşıldığı kadar tasarım, uygulama, bakım ve evrimini de belirler. Dolayısıyla

bu süreçleri anlamak, ortaya çıkan sonuçları SETS çerçevesinde daha bütüncül biçimde değerlendirmemizi sağlayacaktır.

- **Geçmişten gelen miraslar:** Bir yerin ve o yerde yaşayan toplulukların sadece bir tarihi (veya farklı yerel toplulukların deneyimini oluşturan birden çok tarihi) olmaz; yeşil altyapıyı planlama ve uygulama sürecini etkileyebilecek olan miraslar da söz konusudur (örneğin şehir planlamasında sömürge döneminin ve ırkçılığın mirası ve ayrımcılık gibi). Bunlar, insanların o yeri anlamlandırmasını, o yere ait mutluluk ve refah duygularını önemli ölçüde etkileyen tarihler içeriyor olabilir. Bir yerin bir de geleceği vardır, yerel topluluklar geleceğin nasıl olabileceğine ve nasıl olması gerektiğine dair hedefler geliştirmiştir. Yeşil altyapı, adaletsizlikleri ele alır ve çözüme kavuştururken bu hedefler onun için önemli bir kılavuz olacaktır.
- **Ölçekler ve bağlantılar:** Yeşil altyapıyı uygulamaya koyarken bu uygulamanın gerçekleşeceği manzarada geçerli ölçekler dikkate alınmalıdır. Sözelimi, bir mahallede gerçekleştirilen tekil müdahaleler bir yeşil alanlar ağına dahildir; bu ağ, şehir ölçeğine yayılmış daha geniş bir hizmet alanı içinde yer alır; bu hizmet alanı ise daha büyük bir arazi kullanım ağının parçasıdır. Bu nedenle, yerel ölçekteki yeşil altyapı müdahaleleri belli hiyerarşiler kapsamında gerçekleşir ve söz konusu hiyerarşiler, iç içe geçmiş katmanlar halindedir, ölçekler arasındaki bağlantılarla tanımlanır ve kapsamlı bir planlama sürecinde dikkate alınmaları gerekir.

Sosyal ölçeklerin de önemli rolü vardır; örnek olarak örgütlenmeler ve kurumlardan oluşan çeşitli ölçeklerden söz edilebilir. Yeşil altyapı projeleri, çoğu zaman yetki alanları çakışan kurumsal yapılar içinde yer alır; bunlar ise yerel topluluğa ait organları, belediyenin planlama dairelerini, yerel yönetim ve hatta ülke ölçeğindeki resmî daireleri, ayrıca farklı düzeylerde işlev gösteren çok çeşitli çıkar gruplarını içerir. Yeşil altyapıyı planlama, uygulama ve yönetme sürecini etkileyen ve sosyal olarak yapılandırılmış olan kurumsal manzara karmaşık bir nitelik taşıyabilir. Ayrıca yönetim ölçeği ile yönetilen SETS süreçlerine ait ölçek(ler) arasında uyumsuzluk başgösterebilir.

- **Güç ilişkileri:** Yeşil altyapı, yaşanan bir sosyal yapılanma olarak işleyiş gösterir; parçası olduğu yerel topluluklarca şekillendirilir ve o da bu toplulukları şekillendirir. Her yeşil altyapı projesinde çok sayıda paydaş vardır ve bu paydaşlar yeşil altyapı projelerinden etkilenebilir veya bunlara dahil olabilir. Anılan bu paydaşlar bireysel bölge sakinlerinden hükümet dairelerine, yerel çıkar gruplarından global organizasyonlara kadar değişir. Paydaşlar son derece heterojen bir yapı gösterecek ve bir yeşil altyapı sürecinde karar verme mekanizmasına güç ilişkileri ve asimetrikler damgasını vuracaktır. Yeşil altyapı süreçlerinde kökleşmiş güç eşitsizliklerinin aktif bir şekilde tanınması ve bunları gidermek için çalışmalar yapılması önemlidir.

İlkelerin her biri bu üç süreç üzerinde yükselir. Topluca bu ilkeler, yeşil altyapının daha dirençli şehir sistemleri için *ne zaman* ve *neden* uygun çözüm olabileceğini anlama yolunda ilk adımları tanımlarlar. Biz inanıyoruz ki yer, kültür, köken ve birikim, disiplin ve sektör açısından çeşitliliği

temsil eden bir ađ oluşturarak erişeceğimiz yeni anlayışlar ve yeteneklerle geleceğe d6n6k yeşil altyapının şekillendirilmesine etki edebiliriz. Diyal6đu ve burada sunulan ilkelere y6nelik eleştiriye teşvik etmekteyiz. Umudumuz, bu çalışma ortaklığını devam ettirerek entegre sosyal, ekolojik ve teknolojik sistemler hâlinde yeşil altyapı d6n6ř6mleri gerçekleştirebilmektir.

Turkish Translation by 6zden Arıkan